

Шило С. В., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Жмур Н. В., старший викладач

ПРАВОВІ ЗАСАДИ КОСМІЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Питання цивільно-правового регулювання страхування в сфері космічної діяльності є складовою частиною проблеми правових засад страхування при здійсненні космічної діяльності в Україні. Через відповідне правове регулювання, його механізми розкриваються особливості страхування в сфері космічної діяльності як самостійної комплексної галузі страхування, оскільки за допомогою механізму цивільно-правового регулювання регламентується та забезпечується порядок його проведення.

Правове регулювання страхових відносин характеризується наявністю різноманітних юридичних форм, способів застосування яких в тій чи іншій державі залежить від багатьох соціально-економічних, політичних, та інших чинників. Серед них домінуючу роль відіграє тип системи права, що діє в державі. Зокрема, в країнах, де діє континентальна система права, переважає законодавче регулювання страхових відносин [1], що певною мірою стосується і нашої держави.

Правове регулювання страхових відносин у сфері космічної діяльності здійснюється шляхом застосування норм цивільного, господарського, космічного та міжнародного права. Ця юридична своєрідність відповідних норм, що регламентують відносини при проведенні страхування ризиків космічної діяльності полягає у специфічних особливостях космічної діяльності, яка включає наукові космічні дослідження, створення та застосування космічної техніки, використання космічного простору.

Специфіка правового регулювання відносин у сфері космічної діяльності та страхування є підставою виникнення комплексного правового інституту страхування у сфері космічної діяльності. Страхові правовідносини, які виникають при здійсненні всіх видів діяльності, пов'язаної з дослідженням і використанням космічного простору, регулюються Законом України «Про космічну діяльність» [2], який визначає загальні правові засади здійснення космічної діяльності в Україні та під юрисдикцією України поза її межами, а також іншими актами законодавства України, що приймаються відповідно до нього.

Найбільша частина страхових правовідносин у сфері космічної діяльності регулюється насамперед нормами підгалузі цивільного права - страхового права, тому його слід розглядати самостійним цивільно-правовим інститутом права цієї підгалузі. При цьому, як відомо із

загальної теорії права, серед галузей права прийнято виділяти перш за все фундаментальні галузі, до яких відноситься: конституційне, адміністративне, цивільне, кримінальне, а також процесуальне право. Ці галузі права складають з формально-юридичного погляду провідну частину правової системи, її ядро.

Розгортання діяльності суб'єктів по освоєнню та використанню космічного простору показує зміну суспільних відносин у цій сфері діяльності, що в свою чергу вимагає прийняття нових правових норм, які відображають відповідні зміни. У зв'язку з цим відбувається якісне наповнення структурних елементів системи права, які готові до відособлення відповідно до специфіки правового регулювання цих суспільних відносин.

Страхові відносини, які виникають при здійсненні космічної діяльності, регулюються правовими нормами різних галузей та підгалузей права [3].

У системі права страхування при здійсненні космічної діяльності є новим комплексним правовим інститутом на рівні підгалузі страхового права. Комплексні утворення створюються на основі інтегрованого підходу до регулювання окремих груп суспільних відносин. Вони базуються на окремих інститутах і нормах конституційного права з використання методів правового регулювання, притаманних основним галузям та підгалузям права.

Однак найбільша частина суспільних відносин в сфері страхування, а саме ті, які виникають у процесі забезпечення захисту майнових інтересів та/або нематеріальних особистих інтересів громадян та юридичних осіб, регулюється нормами галузі цивільного права.

Зобов'язальні відносини, які виникають при здійсненні страхування у сфері космічної діяльності, є цивільно-правовими, оскільки являють собою майнові (відносини власності і товарно-грошові) та особисті немайнові відносини (урегульовані нормами цивільного законодавства) між майново відокремленими, юридично рівними учасниками, які є носіями суб'єктивних цивільних прав і обов'язків, що виникають, змінюються, припиняються на підставі юридичних фактів і забезпечуються можливістю застосування заходів державного примусу.

Основна частина суспільних відносин в сфері страхування, а саме ті, які виникають між громадянами та юридичними особами, регулюється нормами цивільного права, яке охоплює, зокрема інститут зобов'язального права. Враховуючи те, що страхові відносини мають форму взаємних зобов'язань сторін, то вони відносяться до зобов'язального права. Одна із сторін, яка приймає участь у страхуванні – страховик приймає на себе ризик іншої сторони – страхувальника, тобто його потребу (страховий інтерес) в страховому захисті відповідних об'єктів страхування. У відповідності з цим страховик бере на себе

зобов'язання виплатити страхове відшкодування або страхову суму страхувальнику чи іншій особі в зв'язку з настанням страхового випадку. Інша сторона – страхувальник бере на себе зобов'язання сплатити страховику обумовлені страхові внески і виконати інші дії пов'язані із проведенням страхування тощо.

Література

1. Крупка Ю. М. Відшкодування ядерної шкоди (міжнародний і національний аспекти) / Ю. М. Крупка. – К.: Фенікс, 1999. – 200 с.
2. Космічне законодавство країн світу: тематичне зібрання (рос. та англ. мовами). Загальні питання космічної діяльності. Державне регулювання / відп. ред. Н. Р. Малишева, Ю. С. Шемшученко. – К.: Атіка, 2001. – Т. 1. – 448 с.
3. Страхування: підручник / [Артюх Т. М., Бабко В. Л., Бабко Т. В. та ін.]; Київ. нац. екон. ун-т та ін.; [Ред. Бондаренко О. П.]. – К., 1998. – 526 с.